

Medicina d'Occitània

NOTA SOBRE L'OBRA D'HENRI DAUSSET (TARBES, 1874 - PARÍS, 1936) EN EL CAMP DE LA NUTRICIÓ I LA FISIOTERÀPIA

Jacint Corbella i Corbella

Acadèmic numerari

Henri Dausset fou un metge originari de Tarbes, al vessant nord del Pirineu, que després va fer una llarga carrera a París, però no es va desvincular del tot de les seves arrels occitanes, mantenint un treball a Biarritz, i també a Vichy, a l'Alvèrnia, igualment terra d'Oc. Josep Tomàs Monserrat el descriu com a persona morena, baixeta, bondadosa i serena, procedent de família adinerada. Va estar uns anys treballant a Biarritz, on passà la infantesa el seu fill Jean. (Medicina Balear, 2005, 14-16)

Va fer la seva carrera principalment al servei de Fisioteràpia de l'Hôtel-Dieu de París, on ja el trobem l'any 1913, en el primer llibre que hem vist d'ell, com "Assistant de Physiothérapie" a la Clínica Mèdica de l'Hôtel-Dieu. Més tard, en un altre llibre de 1925, consta com a Cap del Laboratori de Fisioteràpia de la mateixa Clínica Mèdica. Finalment fou Cap del Servei central de Fisioteràpia de l'Hôtel-Dieu de París, i així figura en un llibre seu de 1932. Al mateix temps trobem, sota el seu nom, que té relació amb dues institucions occitanes, a Biarritz i Vichy. Així es diu "*Hélianthe, maison de régime et d'agents physiques de Biarritz*" i "*Hotel Radio, maison de régime de Vichy*".

Va seguir una bona carrera com a metge fisioterapeuta, i encara diríem avui com a nutricionista, publicant llibres sobre aquests temes. Era pare de Jean Dausset (Toulouse, 1916 - Palma de Mallorca, 2009), premi Nobel de Medicina de 1980, molt relacionat amb els Països Catalans, principalment Mallorca, on visqué alguns anys i morí, i València, on va llegar bona part de la seva documentació científica.

En aquesta nota es fa una anàlisi esquemàtica dels seus llibres i idees sobre la nutrició correcta, i algunes formes de tractament físic, sigui pel sol i la llum i per les radiacions més enllà de l'espectre lumínic, l'ultravioleta i l'infraroig. Va tenir un considerable èxit editorial. Fem l'anàlisi breu de quatre obres, una en el camp de la nutrició i les altres en el de la Terapèutica Física.

1. La primera obra data de l'any 1913. És "*La Chaleur et le Froid en Thérapeutique*", amb un subtítol llarg: "*L'air chaud. Bains d'air atmosphérique - Diathermie et autres véhicules thermiques*". Editat a París, per J.B. Baillière, té 96 pàgines, i apareix dins de la col·lecció "Les actualités médicales", que aleshores ja portava 87 volums, tots ells del mateix format petit. Està dividit en quatre parts: Generalitats sobre el calor; termoteràpia per l'aire sec; altres vehicles tèrmics; i l'última, les principals aplicacions clíniques. És un llibre

clar i permet veure la importància que es donava als agents físics en la terapèutica del seu temps.

2. La segona obra és de l'any 1925, publicada a París per A. Maloine, que és un dels editors clàssics d'obres de medicina a França en el seu temps, des de la seva base a la rue de l'École de Médecine. És un text de 299 pàgines, molt clar i subdividit. El títol és indicatiu "*Formulaire pratique des régimes*", amb un subtítol més detallat: "*Études des divers aliments. Tableau des aliments permis et défendus. Liste de menus et recettes spéciales*".

Ja en el pròleg es diu que la dietètica és la base de la medicina, perquè moltes malalties es deuen a defectes alimentaris, per insuficiència, per carència, i sobretot per excés, i ho subratlla. Està una mica, en aquesta part, en la línia dels antics règims de sanitat. Vol que sigui una obra útil, tant pels metges com pels propis malalts. Diu que els règims alimentaris han de ser individualitzats, però també cal conèixer unes normes generals. Fa referència als coneixements aportats per molts autors anteriors, els seus mestres, i arriba sovint al detall de gairebé les receptes de cuina. Explica també la seva experiència: "la meua pràctica personal a la casa de règim Hélianthe, a Vichy, y a l'hotel Radio, a Vichy...".

El llibre té quatre parts. La primera (pp. 3-32), és una part general, i amb taules per a consultar. Insisteix en menjar poc a poc i mastegant bé. La segona (pp. 33-106), és una referència detallada als diversos tipus d'aliments, explicant les seves qualitats i limitacions. En principi es decanta més pels vegetals que per les carns, tot i que en remarca la necessitat d'aquestes. La tercera part (pp. 107-270), és el cos principal del treball. Adapta el règim segons les diverses malalties, amb molt detall i explicacions segons el saber del moment. Demuestra un bon coneixement de la dietètica, però també de la clínica. Aquí es veu la seva experiència pràctica. Finalment la quarta part, que és breu (pp. 271-293), explica algunes receptes especials.

3. La seva tercera obra individual és "*L'Héliothérapie*", llibre de 115 pàgines, publicat per un altre dels editors actius de l'època, "Gauthier-Villars et Cie, éditeurs" dins de la sèrie "Les actualités physiothérapeutiques". La col·lecció tenia vuit parts (electroteràpia, radioteràpia, ràdioteràpia, actinoteràpia,...). Aquesta tenia tres volums, el primer (helioteràpia, fet per Dausset), i els dedicats a les

radiacions ultraviolades, i la llum i l'infraroig. En conjunt són divuit volums, dels quals Dausset, cap del servei de fisioteràpia de l'Hôtel-Dieu, en fa un. Ho detallem per situar el tema dins d'un extens grup del que en diem terapèutica física. Aleshores se li feia més cas, si més no en l'ambient mèdic estricte.

La cura pel sol encara tenia en aquell temps una bona fama. Cal recordar que l'any 1903 es va concedir un dels primers premis Nobel de Fisiologia o Medicina, a Finsen, per les seves aportacions en aquest camp. En el començament del pròleg diu "L'helioteràpia ha esdevingut un mètode clàssic de tractament en els països on la higiene ha incrementat la seva importància". I recorda la importància del moviment naturista. "Le platges, que França en té tantes, són el lloc preferit pels banys de sol". Esmenta els autors que han difós més la cura solar, principalment Rollier, en els seus sanatoris de Leysin. El llibre està fet, com l'anterior, de manera clara, i aquesta és una de les seves finalitats "Estarem contents si hem pogut presentar aquest tema amb claredat, sense grans teories, amb ensenyaments útils i pràctics...". Dedicava gairebé una tercera part del text a l'aplicació en malalties, la més important la tuberculosi; però també el raquitisme, el reumatisme, malalties de la pell, i altres aspectes.

4. Una altra obra de Dausset, aquesta en col·laboració, va tenir més èxit editorial, més edicions, fins i tot després de la mort de Dausset, i portada per deixebles, aprofitant l'empenta del títol. Està fet per J. Aimard i H. Dausset. "L'Ultra-violet. La lumière solaire et artificielle. L'infra-rouge". Hi ha un subtítol molt llarg. Va ser editat per "L'Expansion Scientifique Française", també de París. Dausset va veure fins a la cinquena edició, la de 1933, amb tres-cents pàgines. La sisena és de 1941 i porta els quatre noms, els dos autors inicials i els dos que seguiran. La vuitena, de 1952, està portada per A. Aimes, professor a la facultat de medicina de Montpeller i per P. Bétoulières, electroradiòleg dels hospitals.

Aquesta edició té 233 pàgines. La primera meitat del llibre, dividida en tres parts, tracta dels aspectes més tècnics (radiacions, aparellatge, tècniques), i la segona explica les indicacions terapèutiques, amb un cert detall, donant particular interès a la tuberculosi.

5. Tenim, a més notícia, d'altres llibres seus que potser no van tenir tanta difusió, però estaven en el mercat de l'especialitat del temps. Només els esmentem.

- Dausset, Henri; Hanriot, A: "La Gymnastique vasculaire par le bain progressif alternant", 1914.

- Dausset, H; Dejust, L.H; Chenilleau, A; Brace-Gillot, L: "Comment sont traités les rhumatismes chroniques dans le service central de Physiothérapie de l'Hôtel-Dieu de Paris", 1931.

- Delherm, Louis; Dausset, Henri: "La Physiothérapie sédative des affections vésiculaires", 1932.

- Dausset, H: "La Physiothérapie des maladies rhumatismales chroniques", 1934.

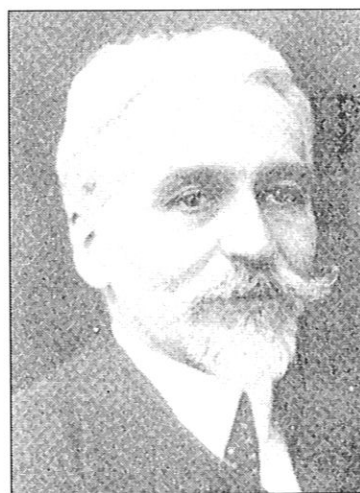
Per altra banda va aplicar els seus coneixements de fisioteràpia al tractament de les seqüeles dels accidents de treball, camp aleshores incipient, i en va sortir un llibre: "Traitements physiothérapeutiques des sequelles des blessures et des accidents du travail" (París, Baillière, 1923).

En aquest aspecte veiem com Dausset va passar a tenir un paper d'una certa importància en el tractament de malalties reumàtiques, tasques en les que, en el camp del diagnòstic, també hi va intervenir el seu fill. Henri Dausset fou una personalitat dins de la reumatologia francesa del seu temps.

També va tenir un cert protagonisme en el camp de l'aparellatge de l'especialitat. Va introduir un aparell de bany actínic "Douche actinique du docteur Dausset", i encara diferents tipus de làmpades d'infraroigs, ofertes en els catàlegs de Fernand Guillot, un dels proveïdors més coneguts aleshores a París.

Portada de «Formulaire Pratique des Régimes»

Henri Dausset (1874-1936)